

ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI VE VZDĚLÁVÁNÍ

INFORMAČNÍ MATERIÁL – PRACOVNÍ SKUPINA ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI
MAP II SO ORP BENEŠOV

PRACOVNÍ SKUPINA DLE METODIKY ROVNÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ VE VZDĚLÁVÁNÍ PRO PRIORITNÍ OSU 3 OP VVV

Pracovní skupina je podaktivitou MAP. Ke zmapování, pochopení a strategickému řešení problémů nerovnosti, selektivity a segregace ve vzdělávání na našem území je doporučeno učinit tyto kroky:

1. Zřízení pracovní skupiny pro rovné příležitosti ve vzdělávání
2. Zmapování koncentrace ohrožených žáků a stavu segregace ve vzdělávání na území MAP
3. Zmapování rovných příležitostí škol
4. Vysvětlení příčin problémů nerovnosti, selektivity a segregace
5. Strategické plánování (řešení problémů)
6. Vyhodnocování místní inkluze

Zřízení pracovní skupiny pro rovné příležitosti ve vzdělávání

- Zapojení zástupců všech zájmových skupin, kterých se téma inkluze dotýká, do společné diskuze.

ČLENOVÉ

- Zástupci místní samosprávy (krajské správy)
- Zástupci škol (mateřských a základních) a speciálního školství, příp. Česká školní inspekce
- Poskytovatelé sociálních služeb (raná péče, poradny, ...)
- Poskytovatelé návazných služeb (středisko výchovné péče, pedagogicko-psychologická poradna, volnočasové a vzdělávací skupiny, úřad práce...)
- Lékaři a další odborníci sítě služeb pro rodiny s dětmi
- Rodiče dětí a žáků s potřebou podpůrných opatření

Zapojeno je 42 škol.

OBSAH SETKÁVÁNÍ

- Vzájemné vzdělávání – přenos zkušeností a informací
- Diskuze o problematice nastavení rovných příležitostí

SLOVNÍČEK

INKLUZE: Společné vzdělávání dětí, žáků a studentů v rámci hlavního vzdělávacího proudu

MAP II SO ORP BENEŠOV:

Místní akční plán 2 správního obvodu obce s rozšířenou působností B. MAP je prioritně zaměřen na rozvoj kvalitního inkluzivního vzdělávání dětí a žáků. Zahrnuje oblasti včasné péče, předškolního a zákl. vzdělávání, zájmového a neformálního vzdělávání.

PODPŮRNÉ OPATŘENÍ:

Zákonem stanovené opatření k překonávání znevýhodnění (dělí se na 1. - 5. stupeň)

SVP – SPECIÁLNÍ

VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY:

Potřeby dětí dle § 16

FREKVENCE

- Skupina se schází min. 4x ročně.
- V případě potřeby je možné uspořádat setkání podskupiny, která by řešila konkrétní téma.

VÝSTUPY

- Popis stávajícího stavu v území – analýza sítě podpůrných služeb v regionu
- Návrhy aktivit, které pomohou nastavit rovné příležitosti

Efektem setkávání pracovní skupiny je také podpora **spolupráce vzdělávacích, sociálních a zdravotnických služeb v zájmu dítěte.**

Pracovní skupina se aktivně podílí na celém procesu společného plánování v území a aktualizaci dokumentace MAP, navrhuje aktivity, které budou zkoušeny v regionu.

„V rámci pracovní skupiny se mohou setkávat zástupci i dalších institucí a organizací ze systému vzdělávacího, sociálního a zdravotního za účelem společného plánování vzájemné spolupráce na podporu žáků s potřebou podpůrných opatření při řešení různých situací nebo pro vytváření komplexního systému péče o rodinu a děti. Může jít i o spolupráci organizací neformálního vzdělávání, sociálních služeb, případně OSPOD. Spolupráce může samozřejmě zahrnovat i další aktéry, jako například rodiče nebo děti a žáky. Vhodné jsou i společné neformální a společenské aktivity zajímavé pro všechny, při kterých dochází k vzájemnému navazování vztahů mezi sektory. Pro nastavení rovných příležitostí a snížení selektivity vzdělávacího systému v území je potřeba, aby MAP nastartoval a naplánoval aktivity a procesy, které se v místě udrží.

Ze všech jednání PS jsou pořizovány zápisy. PS pro rovné příležitosti navrhuje a plánuje aktivity zaměřené na nastavení rovných příležitostí a snížení selektivnosti uvnitř škol nebo v území. Tyto aktivity musí být zařazeny v SR MAP v rámci aktivit škol nebo aktivit spolupráce a následně v akčním plánu“¹

Posledním setkáním skupiny pro rovné příležitosti byla panelová diskuze (13. prosince 2018).

CÍLOVÁ SKUPINA INKLUZE:

- Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami
- Tuto kategorii žáků definuje § 16 zákona 361/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů:

(1) Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

(2) Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.

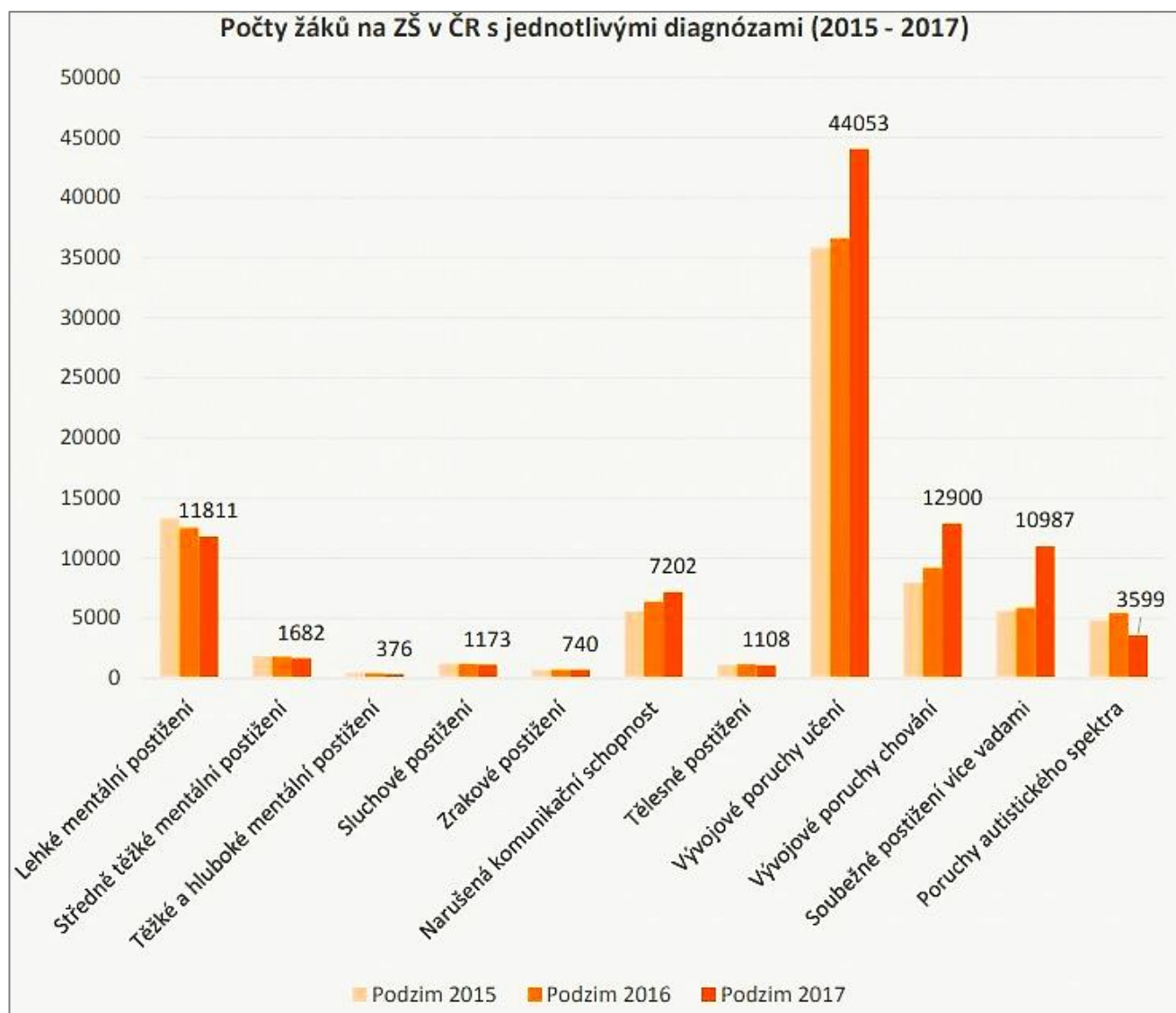
(3) Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.

(4) Sociálním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona a) rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, b) nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo c) postavení azylanta

(5) Speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků a studentů zjišťuje školské poradenské zařízení.

(6) Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám.

¹ Postupy MAP II Metodika tvorby místních akčních plánů v oblasti vzdělávání

Děti nemusí mít jasnou zdravotnickou diagnózu, ale pro poskytnutí služby stačí projevy chování. Inkluze není možná pro nejhůře postižené děti, ovšem těch je jen malé procento.

○ KOM MLUVÍME U NÁS?

Zmapování počtu a specifik dětí se speciálními potřebami:

- Členové pracovní skupiny se vzájemně informují o kazuistikách žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Jaké jsou počty? Jaká specifika školy řeší? Má každá škola tyto žáky?
- Od jednotlivých případů se odvíjí spolupráce mezi rezorty.
- Jak se řeší jednotlivé diagnózy? Jsou zvolená podpůrná opatření dostatečná nebo jsou nějaká bílá místa? Jaké problémy a potřeby mají tyto děti a jejich rodiny?

SPOLEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Inkluzivním (společným) vzděláváním nazýváme způsob vzdělávání, který dbá na maximální rozvoj každého žáka s ohledem na jeho individuální potřeby a specifika.

Společné vzdělávání vychází z novely školského zákona č. 82/2015 Sb., která zavádí pojem tzv. podpůrných opatření pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Tato podpůrná opatření představují konkrétní pomoc při vzdělávání žáků a mohou být poskytována těm, kteří mají jen menší a dočasné obtíže ve vzdělávání, žákům nadaným i žákům zdravotně znevýhodněným. Nastavují se také pravidla pro podporu žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami (cizinci, minority, sociálně znevýhodnění žáci).

PODPORA INKLUZE

Na jaře v roce 2015 byla zahájena příprava zavádění inkluzivního vzdělávání do vzdělávacího systému v ČR. Inkluzivní přístup ke vzdělávání a ve školství znamená právo na vysoce kvalitní vzdělávání pro všechny žáky a studenty, bez ohledu na jejich individuální a sociální charakteristiky. Připravovaná změna měla podklady ve schválené novele školského zákona, který nově v §16 školského zákona s účinností od 1. září 2016 vymezil podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Vydefinoval nově SVP a rozšířil okruh těch, které lze považovat za žáky se SVP.

Inkluzivní vzdělávání vychází z požadavku přizpůsobení edukačního prostředí žákům. V takovém prostředí lze pracovat s heterogenní skupinou žáků a akceptovat tak různorodost pohlaví, etnicity, kultury, jazyka, sociálního prostředí, popř. věku; lze pracovat s různou úrovní předpokladů včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami či mimořádným nadáním. Inkluzivní vzdělávání dává možnost vytvoření „školy pro všechny“.

Základní znaky inkluzivního vzdělávání:

- Ke vzdělávání mají přístup všichni bez rozdílu
 - Vzdělávání je snadno a bezpečně fyzicky přístupné
 - Vzdělávání si mohou dovolit všichni, je ekonomicky dostupné
 - Vzdělávání je poskytováno v odpovídající kvalitě, reaguje na potřeby měnící se společnosti, včetně odborného náhledu na potřeby zdravotně postižených i komunit z odlišného kulturního a sociálního prostředí²
-
- ✓ Péče o dobré vztahy mezi učiteli a žáky i mezi žáky navzájem podmiňuje, zda bude inkluze úspěšná.
 - ✓ Atmosféra ve škole a její hodnotové nastavení bývají dobrou prevencí patologických jevů v žákovském kolektivu a pomáhají i pedagogům lépe řešit často emočně náročné situace ve třídě nebo v komunikaci s rodiči.
 - ✓ Společné vzdělávání rovná se kvalitní vzdělávání pro každého žáka. Proto by inkluze měla být pro školský systém dlouhodobým cílem.
 - ✓ Rovnost příležitostí je principem fungování demokratické společnosti, vychází z rovnosti jedinců, která je zakotvena v Listině základních práv a svobod. Základní práva a svobody se zaručují všem bez ohledu na sociální původ, příslušnost k menšině i jazyk.
 - ✓ Rovné příležitosti znamenají rovné šance na dosažení určitých pozic ve společnosti a zajištění rovného přístupu všem osobám bez rozdílu.
 - ✓ Politika rovných příležitostí zahrnuje sociální politiku napříč všemi jejími oblastmi – zaměstnanost, rodiny, vzdělávání atd.
 - ✓ Je důležité, aby se rovné příležitosti staly nejen něčím, s čím se počítá a o čem ví většina populace, ale základem, výchozím bodem, přímo startovní čarou všeho, o čem uvažujeme, co plánujeme a děláme. Inkluze je důležitá nejen pro děti, ale i pro společnost.
 - ✓ Děti s poruchami pozornosti a hyperaktivitou, poruchami chování, nemocemi autistického spektra, s úzkostmi a strachy, s prožitými životními krizemi, s mentální retardací atd. bývají klienty poskytovatelů sociálních služeb. Problematika školství a sociální práce má společné rysy. Proto je důležité zapojit poskytovatele sociálních služeb a oblasti propojovat a sdílet dobrou praxi...

² Zdroj: <http://kap-stredocesky.cz/temata-kap/podpora-inkluze>

NAVRHOVANÁ TÉMATA PRO PRACOVNÍ SKUPINU ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI

- *hledání společného řešení místní problematiky rovných příležitostí (nelze očekávat, že něco přijde shora, je zapotřebí začít z nejnižší úrovně)*

- Jak jsou školy připraveny na vzdělávání žáků s potřebou podpůrných opatření?
- Jak zvýšit připravenost škol hlavního vzdělávacího proudu na vzdělávání žáků s potřebou podpůrných opatření?
- Jak zlepšit podmínky = co můžeme společně podpořit?

Podtémata:

- Vzdělávání pedagogů a pedagogických pracovníků (měkké dovednosti)
- Proškolení pedagogů a spolupráce pedagogů s externími odborníky, aby byla zlepšena situace některých dětí
- Vzájemné vzdělávání? Chtěli by se členové pracovní skupiny dozvědět například o diagnózách a specifických potřebách?
- Školení na sociometrii a jiné dle potřeby (zájmu pedagogů)
- Síťování a posílení mezioborové spolupráce
- Mezioborová setkání s pedagogy, sociálními pracovníky a další odborníky – etopedie, psychopedie, vývojová psychologie a logopedie
- Společné cíle napříč rezorty
- Problematika školských poradenských zařízení, vyšetřování dětí a čekací lhůty
- Nabídka programů primární prevence pro třídní kolektivy (dynamika dětského kolektivu a zážitková pedagogika)
- Indikovaná primární prevence: hlubší práce s třídním kolektivem zasaženým šikanou (diagnostický program, terapeutický program)
- Preventivní programy pro SŠ a SOU
- Práce s nadanými a talentovanými žáky
- Komplexní podpora při řešení školního neúspěchu a jeho předcházení
- Intervize jako možnost zkvalitnění pedagogické práce učitele
- Komunikace a spolupráce s rodiči, klima školy
- Edukace rodičů (rizikové chování u dětí)
- Komplexní podpora rodinám s dítětem
- Podpůrné skupiny pro rodiče
- Emoční inteligence u dětí
- Stoupající agrese a děti s výchovnými problémy
- Bezbariérovost
- Práce školního metodika prevence a dalších pracovníků ve školství
- Zavedení školní sociální práce
- Sdílený psycholog a další podpůrné profese na školách
- Sociálně-právní ochrana dětí, legislativa, postupy sociálních pracovníků a kurátorek pro děti a mládež
- Mimoškolní aktivity
- Speciální vzdělávání, speciální třídy
- Propagace inkluze a činnosti pracovní skupiny
- Financování podpůrných opatření
- Dostatek asistentů pedagoga
- Organizace výuky a připravenost učitelů
- Kazuistiky a sdílení dobré praxe

MŠMT: INKLUZE V ČÍSLECH

Zpráva MŠMT poukazuje na trendy, které se vyskytovaly v období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017 na základních školách. Dramaticky vzrostl počet žáků s diagnostikovanými vývojovými poruchami učení a chování, a to o 20 % ve srovnání s předchozím obdobím. U vývojových poruch chování šlo o nárůst o více než 40 %. Celkově se dá říct, že dochází k postupné implementaci systému nových diagnostických postupů. "Z podpůrných opatření (PO) je při meziročním srovnání možné zaznamenat poměrně vysoké nárůsty především u počtů asistentů pedagoga (AP). K 30. 9. 2017 vykázaly ZŠ 13 660 AP, kteří odpovídali 9 308,8 úvazku. Z celkového součtu úvazků AP vykázaného všemi školami (12 406,9) tak připadalo téměř 75 % na ZŠ. Meziroční nárůst pak činí 2 812,5 úvazků (43 %)."

Mezi třemi nejčastějšími podpůrnými opatřeními, která se ve sledovaném období realizovala, najdeme:

- hodinovou pedagogickou intervenci ve škole (14 923)
- hodinový předmět speciálně pedagogické péče (7 610)
- AP sdílený ve škole s úvazkem 0,50 (6 107)

Tato opatření nejvíce využili žáci se středně závažnými poruchami učení a s lehkým mentálním postižením. Celkem se vykazovalo téměř 55 tisíc podpůrných opatření. Většina z nich se týkala finančních požadavků základních škol.

A jaká jsou celková čísla?

K 30. 9. 2017 bylo celkem 42 208 žákům ZŠ se SVP nebo nadáním poskytováno 97 365 podpůrných opatření. Z celkového počtu 97 365 PO jich bylo 84 631, tj. 87 % poskytováno v běžných ZŠ.

Celý proces implementace ztěžuje náročná administrativa a nedostatečná komunikace mezi ŠPZ a pedagogem. Často není jasné, jak se mají konkrétní podpůrná opatření promítnout do výuky žáka. V celé situaci ale převažují pozitiva, a to konkrétně fakt, že se žákům dostalo strukturované podpory, začaly se více řešit poruchy žáků s autismem a nedošlo k žádnému skokovému přesunu žáků ze speciálních škol do škol běžných.

(Zdroj: <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-verejna-sprava/1440-msmt-rok-inkluzi-v-cislech>)

ZDROJE DALŠÍCH INFORMACÍ

Inkluzi je věnováno mnoho internetových stránek, které poskytují informace školám, zřizovatelům i rodičům, vydávají propagační materiály a publikace. Pro zajímavost je možné nahlédnout na některý z uvedených odkazů. Téma je zakázkou státu – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ale věnují se mu i další instituce a nestátní neziskové organizace. Základní zdroje – MŠMT, Národní ústav pro vzdělávání, Národní ústav pro další vzdělávání, Národní institut pro další vzdělávání, Česká školní inspekce, Ministerstvo vnitra, konkrétně Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv, Agentura pro sociální začleňování, Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, Rodiče za inkluzi, META – vzdělávání cizinců, Liga lidských práv...

<http://msmt.cz>

<https://cosiv.cz>

<http://www.inkluzevpraxi.cz>

<https://www.mapvzdelavani.cz>

<https://www.inkluzivniskola.cz>

<http://kap-stredocesky.cz/temata-kap/podpora-inkluzi>

<https://www.eduin.cz>

<http://www.nuv.cz/p-kap/podpora-inkluzi>

<https://www.csicr.cz>

<http://www.nidv.cz/spolecne-vzdelavani>